

2. Білецька Г.А Рекреаційні ресурси мінеральних вод Хмельницької області / Г.А.Білецька // Довкілля і здоров'я. - К: 2008. – №4. – С. 28-31.
3. Гільберг Т. Рекреаційне господарство Хмельницької області / Т. Гільберг. // Географія та основи економіки в школі. - К.: 2002. - №3. – С. 43-44.
4. Ковальчук С.І. Водні багатства Хмельниччини / С.І.Ковальчук, Л.Г.Любінська, Ю.К. Сорочак. – Хмельницький, 2000. – 312с.
5. Сивий М.Я. До історії дослідження та освоєння бальнеологічного потенціалу Поділля / М.Я.Сивий, Р.В.Бронецький // Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія – Вінниця, 2007. - Вип. 14. - С. 85 -92.
6. Сивий М. Мінеральні ресурси Поділля: конструктивно-географічний аналіз і синтез. Монографія. / М.Сивий – Тернопіль.; Підр.&посіб., 2004. – 656с.
7. Шестопалов В.М. О Подольской области минеральных вод типа „Нафтуся” / В.М.Шестопалов, А.П.Ищенко // Геолог. журнал, 1985. – т.45. – №1 – С. 62-68.

Резюме:

Роман Бронецький. **СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОСВОЕННОСТИ БАЛЬНЕОЛОГИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПОДОЛЬЯ.**

Анализ современного состояния освоённости бальнеологических ресурсов Подолья на примере месторождений минеральных вод с утвержденными запасами. Исследованы изменения санаторно-курортных учреждений и количества койкомест с 1995 по 2008 годы. Проанализированы территориальные различия исследуемых проблем с административными областями. Предложены пути оптимизации использования бальнеологического потенциала региона.

Ключевые слова: бальнеологические ресурсы, освоённость, бальнеологический комплекс Подолья.

Summary:

Roman Bronetsky. **THE CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF PODILLYA'S BALNEAL POTENTIAL.** Analysis of the current state of development of Podillya's balneal resources on the example of mineral water with approved reserves. The changes spa facilities and the number of beds from 1995 to 2008. Analysis of the territorial differences of the investigated problems in administrative areas. Proposed ways to optimize of use of balneal potential of the region.

Keywords: balneal resources, development, balneological complex of Podillya.

Надійшла 19.10.2010р.

УДК : 502.4(477.84)

Катерина СОКІЛ

**СТРУКТУРА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА ЗАПОВІДНОСТІ РІЧКОВИХ СИСТЕМ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ**

У даній статті подано коротку характеристику річок басейну Дністра та Прип'яті, які протікають по території Тернопільської області. В межах річкових басейнів проаналізовано структуру землекористування на предмет ступеня її збалансованості, впливу землекористування на екологічний стан гідробіоценозів. Наявність різних категорій природних заповідних об'єктів свідчить про стан заповідності річкових долин – майбутніх сполучних територій екомережі.

Ключові слова: річкова долина, річкова система, землекористування, сполучний коридор.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основу гідромережі Тернопільської області складають річки, яких нараховується понад 2400, сумарною довжиною близько 10 тис.км[4].

Більшість річок області належить до басейну Дністра, який займає 82% її території. Для основних з них характерний субмеридіональний напрям протікання (з півночі на південь), відповідно до нахилу поверхні Подільської височини і значний нахил русел (до 4м/км і більше). Невелика (близько 18% території) північна та північно-східна частина області дренується ріками басейну Прип'яті. Вони мають неглибокі долини з положистими схилами та широкими заболоченими заплавами, менший нахил русел і повільну течію[3].

Оскільки річкові долини виконуватимуть функцію екокоридорів регіональної екомережі, то актуальність оптимізації землекористування у їх межах є очевидною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Екологічними проблемами водних екосистем, які загострились в останні десятиріччя, займались багато вчених, зокрема Л.П.Фільчагова, В.В. Поліщука (1989), М.Н. Паламарчука, О.З. Ревери (1991), Я.О.Мариняка (1996, 1997), О.І. Мережко, Р.В. Хімко (1998), С.І. Дорогунцова, М.А. Хвесика, І.Л. Головинського (2002), Я.О. Мольчака, З.В. Герасимчук, І.О. Мисковець (2004), С.М. Стойка (2004), Б.О. Сидорука (2004, 2005, 2007), Л.П. Царика (2006, 2009), П.Л.Царика, І.М.Вітенка (2007,2008).

Формулювання цілей статті. Метою даної публікації є проведення аналізу землекористування та заповідності річкових систем Тернопільської області для оцінки впливу природокористування на стан річкових мереж.

Виклад основного матеріалу. Річкові системи, які є інтегратором морфолітодинамічних процесів у басейні, дуже чутливо реагують на зміни ландшафту, оскільки вони найтіснішим чином поєднані з іншими його компонентами. А оскільки підсистеми річкового басейну тісно пов'язані між собою і чинниками та компонентами фізико-географічного середовища, то вони функціонують за певною схемою, детермінованим виразом якої є структура річкової системи басейну, яка володіє чудовими індикаційними властивостями: із зміною характеру та інтенсивності антропогенного навантаження (що нерозривно пов'язане із перетворенням ландшафту) змінюється і структура річкової системи.

Водні об'єкти відіграють виключно важливе значення не лише в формуванні ландшафту, функціонуванні природних біоценозів, збереженні генофондів наземних, напівводних та водних представників флори та фауни. Не менш важливу роль мають ці об'єкти й у вирішенні низки загальнобіологічних, екологічних та культурно-виховних завдань. Адже саме водні об'єкти в певній мірі є тими еталонними частками гідросфери, що змінюються в часі й просторі при істотно зменшених масштабах прямого впливу господарської діяльності людини [1].

Проведений аналіз структури землекористування та чисельності різних заповідних об'єктів, а також заповідних площ в межах основних річкових басейнах області дав можливість спів ставити їх і типологізувати.

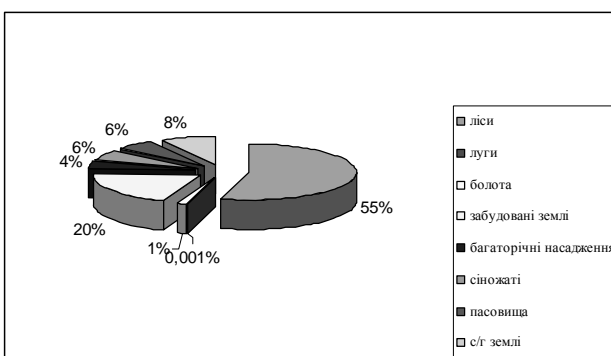
Бариш – річка в Бучацькому районі, ліва притока Дністра. Довжина – 38 км, площа басейну – 186 км². Бере початок з джерел біля с. Озеряни. Долина річки у верхній, течії трапецієвидна, нижче каньйоноподібна, глибина у пониззі 60-80 м, ширина 0,5-1,0 км. Заплава завширшки до 150-200 м.

Зокрема щодо структури землекористування басейну р.Бариш слід відмітити:

- високу частку заліснених земель – 55%;
- низьку частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 8%;
- низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%);
- високу частку забудованих земель – 20%.

Взагалі під природною рослинністю зайнято 72% території басейну річки, що є оптимальним показником (див. рис.1). Об'єкти природозаповідання згруповані за категоріями. В межах річкової системи знаходяться:фрагмент національного парку, заказники місцевого значення, пам'ятки природи місцевого значення (див.табл.1).

Рис.1 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р. Бариш,%

**Таблиця №1
Заповідні об'єкти басейну р. Бариш**

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Заказники місцевого значення	4
3.	Пам'ятки природи місцевого значення	7

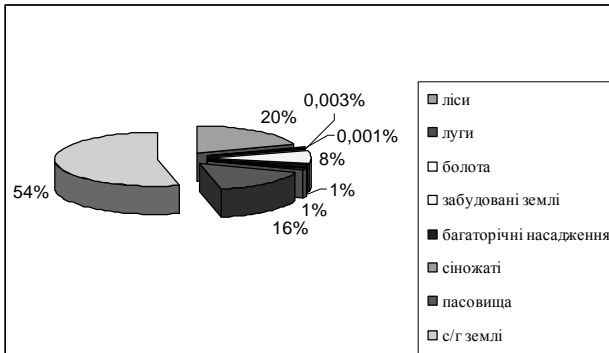
Джурин – річка у Бучацькому, Чортківському та Заліщицькому районах Тернопільської області, ліва притока Дністра. Довжина – 51 км, площа басейну – 301 км². Бере початок із джерел біля с. Мартинівка. Долина у верхній течії коритоподібна, у нижній – каньйоноподібна, глибина у пониззі – 100-120 м, ширина – 1,5-2 км. Заплава двостороння (ширина 80-100 м), подекуди відсутня.

Під природною рослинністю в межах басейну даної ріки знаходиться 38% площі. Зокрема болота займають 0,3 км², луки – 1,4км², ліси – 59,3км². Також слід відмітити:

- частка заліснених земель – 20%;
- високу частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 54%;

- низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%);
- значну частку забудованих земель – 8% (див. рис.2).

Рис.2 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р. Джурин, %

Таблиця №2

Заповідні об'єкти басейну р. Джурин

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Заказники місцевого значення	1
3.	Пам'ятки природи загальнодержавного значення	1
4.	Пам'ятки природи місцевого значення	15

Заповідні об'єкти в межах річкової долини є малочисельними (див. табл.2). В с. Базар знаходиться гідрологічна пам'ятка природи "Червона криниця" – система джерел, що витікають з девонських пісковиків. Разом з тим, в долині річки є ряд об'єктів перспективних для заповідання [5].

Збруч – річка на межі Тернопільської та Хмельницької областей, ліва притока Дністра. Довжина – 244 км, площа басейну – 3395 км². Бере початок із багатьох джерел на Авратинській височині і впадає у Дністер біля с. Окопи. У верхів'ї долина маловиразна, її схили пологі, розорані; нижче – V-подібна, подекуди – каньйоноподібна, ширина 0,5-1,6 км. Заплава у верхів'ї до 1-1,2 км, заболочена; нижче звужується до 80-120 м і менше.

Болота в межах басейну річки займають 7км², ліси – 213,7км², більшу частину території басейну займають землі сільськогосподарського призначення (понад 2000км²).

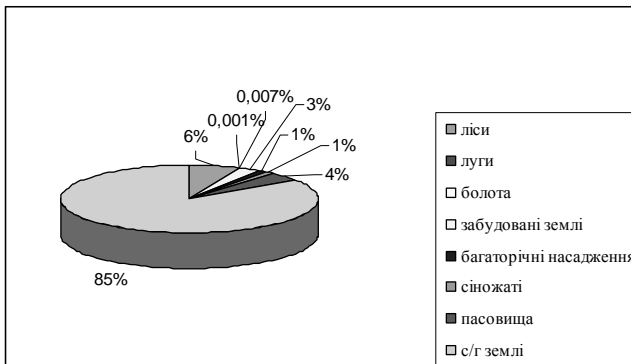
Зокрема щодо структури землекористування басейну р. Збруч слід відмітити:

- низьку частку заліснених земель – 6%;
- високу частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 85%;
- невисоку частку забудованих земель – 3%;
- низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%), що пов'язано з меліорацією території.

Під природними ландшафтами знаходиться 22% території річкової системи (див.рис.3).

Зокрема, щодо природо-заповідних територій в басейні річки Збруч їх нараховується близько 50 об'єктів різних категорій заповідання (див.табл.3).

Рис.3 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р. Збруч, %

Таблиця №3

Заповідні об'єкти р. Збруч

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Природні заповідники	1
3.	Заказники місцевого значення	11
4.	Пам'ятки природи місцевого значення	31
5.	Заповідні урочища	1
6.	Дендрологічні парки	2
7.	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	2

Золота Липа – ріка у Золочівському і Перемишлянському районах Львівської області та Бережанському і Монастирському районах Тернопільської області, ліва притока Дністра. Довжина – 127 км, площа басейну – 1440 км². Бере початок з джерел біля с. Майдан Гологірський у Гологорах і тече на південь Подільською височиною. Долина переважно трапецієвидна, широка. Заплава двостороння, завширшки від 40 м до 1,5 км.

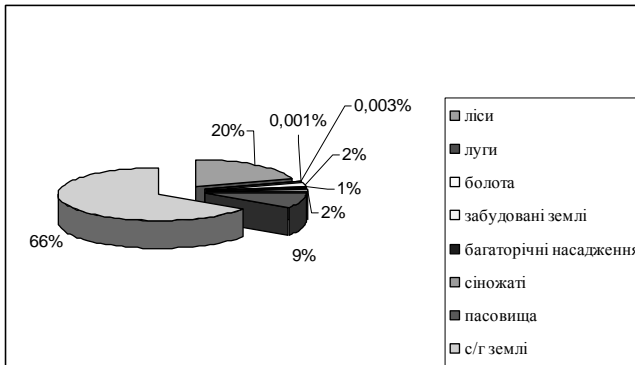
Антропогенні ландшафти у межах басейну займають 68%. Зокрема болота займають 2,1 км², ліси – 287,9 км². Також слід відмітити:

- частка заліснених земель – 20%;

- високу частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 66%;
- низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%);
- низьку частку забудованих земель – 2% (див. рис.4).

Заповідні об'єкти є багаточисельними і представлені різними категоріями природозаповідання (див. табл. 4).

Рис.4 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р. Золота Липа, %

**Таблиця №4
Заповідні об'єкти басейну р. Золота Липа**

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Заказники загальнодерж знач	1
3.	Заказники місцевого значення	20
4.	Пам'ятки природи місцевого значення	49
5.	Дендрологічні парки	1

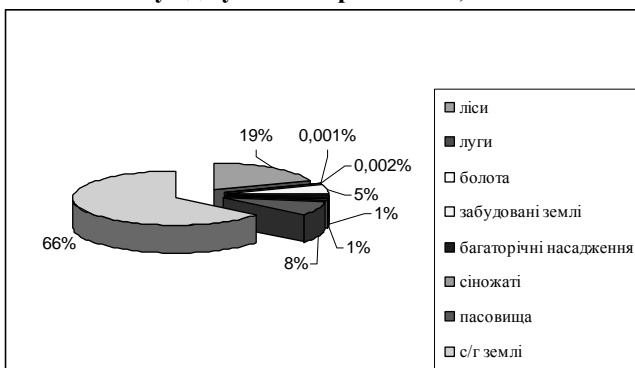
Нічлава – річка у Гусятинському, Чортківському і Борщівському районах Тернопільської області, ліва притока Дністра. Довжина 83 км, площа басейну – 871 км². Бере початок із джерел на північ від с. Чагарі Гусятинського району. Долина у верхів'ї коритоподібна, нижче – каньйоноподібна. Заплава двостороння, ширина – 100-400 м, на окремих ділянках відсутня.

Природні ландшафти у межах басейну займають близько 30% (див. рис.5). Зокрема щодо структури землекористування басейну р. Нічлава слід відмітити:

- частка заліснених земель – 19%;
- високу частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 66%;
- значну частку забудованих земель – 5%;
- низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%), що пов'язано з меліорацією території.

Зокрема, щодо природозаповідних територій в басейні річки Нічлава їх нараховується більше 50 об'єктів різних категорій заповідання (див.табл.5).

Рис.5 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р.Нічлава, %

**Таблиця №5
Заповідні об'єкти басейну р.Нічлава**

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Заказники загальнодержавного значення	2
3.	Заказники місцевого значення	6
4.	Пам'ятки природи загальнодержавного значення	3
5.	Пам'ятки природи місцевого значення	39

Серет – найбільша з приток Дністра у межах області. Утворюється зі злиття кількох потоків (Серет Правий, Серет Лівий, В'ятина, Граберка) біля с.Ратищі Зборівського району і впадає у Дністер біля с. Городок Заліщицького району. Початок Серета знаходиться у с. Ратищі. Довжина – 242 км, площа басейну – 3900 км². Долина у верхній течії широка, симетрична, нижче Теревовлі – каньйоноподібна (на окремих ділянках її ширина 0,5-0,8 км, глибина – 150-180м). Заплава у верхів'ї двостороння, заболочена, у середній і нижній течії переривчаста, ширина переважно 0,1-0,2 км.

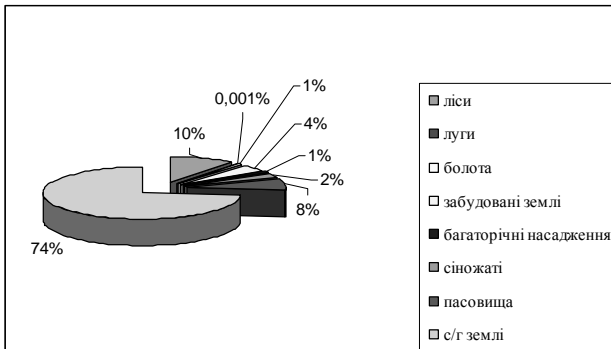
Болота займають 25,2км² площі басейну, луги – 6,2 км², ліси понад 470км². Також слід відмітити:

- низьку частку заліснених земель – 10%;
- високу частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 74%;
- низьку частку водно-болотних угідь (більше 1%);

- частка забудованих земель становить норму, тобто 4% (див. рис.6).

Заповідні об'єкти є багаточисельними і представлені різними категоріями природозаповідання (див.табл.6).

Рис.6 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р.Серет, %

**Таблиця №6
Заповідні об'єкти басейну р.Серет**

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Регіональні ландшафтні парки	1
3.	Заказники загальнодержавного значення	8
4.	Заказники місцевого значення	30
5.	Пам'ятки природи загальнодержавного значення	1
6.	Пам'ятки природи місцевого значення	11
7.	Ботанічні сади	1
8.	Дендрологічні парки	3
9.	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	6

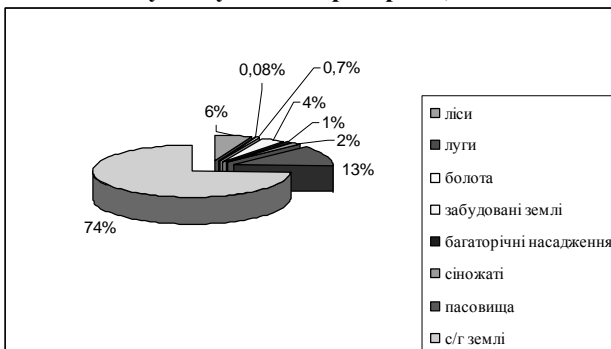
Стрипа – третя за довжиною ліва притока Дністра в межах області. Довжина – 147км, площа басейну – 1610 км². Починається від злиття біля м.Зборів декількох невеликих потічків (Стрипи Івачівської, Стрипи Вовчковоцької, Стрипи Коршилівської і Східної Стрипи). Впадає у Дністер біля с. Берем'яни Бучацького району. Від витоків до с. Соколів Тербовлянського району долина Стрипи неглибока, з положистими схилами, нижче – V-подібна, на окремих ділянках каньйоноподібна; пересічна ширина – 0,6-1,0км. Заплава двостороння, подекуди заболочена, завширшки 0,1-0,9км.

Під болотами знаходиться понад 7,4 км² території басейну. Зокрема під природною рослинністю знаходиться понад 22% басейну (див. рис.7). Зокрема щодо структури землекористування басейну р. Стрипа слід відмітити:

- низьку частку заліснених земель – 6%;
- високу частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 74%;
- частка забудованих земель – 4%;
- низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%), що пов'язано з меліорацією території.

Зокрема, щодо природозаповідних територій в басейні річки Стрипа їх нараховується понад 35 об'єктів різних категорій заповідання: національний парк, регіональні ландшафтні парки, заказники загальнодержавного значення, заказники місцевого значення, пам'ятки природи місцевого значення, дендрологічний парк (див.табл.7).

Рис.7 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р.Стрипа, %

**Таблиця №7
Заповідні об'єкти басейну р.Стрипа**

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Регіональні ландшафтні парки	1
3.	Заказники загальнодержавного значення	2
4.	Заказники місцевого значення	6
5.	Пам'ятки природи місцевого значення	25
6.	Дендрологічні парки	1

Вілія – річка у Кременецькому і Шумському районах Тернопільської області, в Острозькому районі Рівненської області та у Білогірському та Ізяславському районах Хмельницької області, ліва притока Горині (басейн Дніпра). Довжина – 77 км (в межах області – 32 км), площа басейну – 1815 км². Бере початок із джерел біля с. Підлісне Кременецького району. Долина коритоподібна, терасована, завширшки в межах області до 1,5-2,0 км, нижче – до 4,0 км. Заплава здебільшого заболочена, ширина її у верхів'ї до 150 м, нижче – до 1000 м і більше.

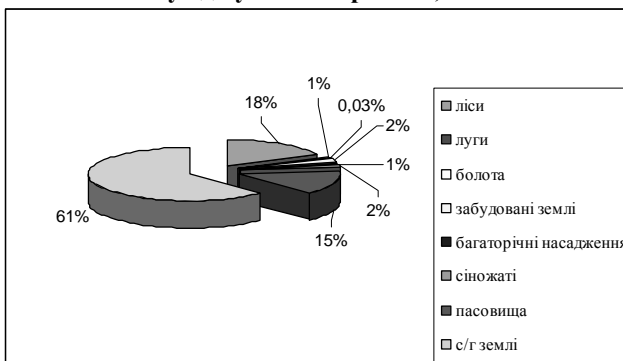
Під природною рослинністю в межах даного басейну річки знаходиться понад 37%, що близько до оптимального природокористування (див. рис.8). Водночас щодо структури землекористування басейну р. Вілія слід відмітити наступні тенденції:

- близьку до оптимальної частку заліснених земель – 18%;
- частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями становить – 61%;
- незначну частку забудованих земель – 2%;
- низьку частку водно-болотних угідь (більше 1%).

Заповідні об'єкти в межах річкової долини є малочисельними. Зокрема, в басейні річки Вілія їх нараховується понад 20 об'єктів різних категорій заповідання: заказники загальнодержавного значення, заказники місцевого значення, пам'ятки природи місцевого значення, заповідні урочища, дендрологічний парк (див. табл.8).

Горинь – річка у Кременецькому, Збараському та Лановецькому районах, права притока Прип'яті (басейн Дніпра). Довжина – 659 км (у межах Тернопільської області – 50 км), площа басейну – 27,7 тис. км² (у межах Тернопільської області – 995 км²). Бере початок із джерел біля с. Волиця і тече на схід до Хмельницької області. Долина у верхній течії трапецієвидна, ширина – до 1-2 км. Заплава завширшки до 1 км і більше, місцями заболочена.

Рис.8 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р.Вілія, %

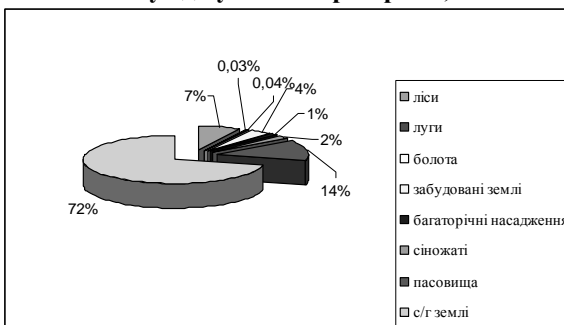

Під болотами знаходиться понад 4 км² площі басейну, природними луками понад 3 км². Проте під природними ландшафтами знаходиться не більше 24% території басейну р. Горинь (див. рис. 9). Також слід відмітити:

- низьку частку заліснених земель – 7%;
- високу частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 72%;
- низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%);
- частку забудованих земель становить норму, тобто 4%.

Заповідні об'єкти представлені різними категоріями природозаповідання (див.табл.9).

Рис.9 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р.Горинь, %

**Таблиця №8
Заповідні об'єкти р.Вілія**

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Заказники загальнодержавного значення	2
2.	Заказники місцевого значення	9
3.	Пам'ятки природи місцевого значення	11
4.	Заповідні урочища	1
5.	Дендрологічні парки	1

Таблиця №9

Заповідні об'єкти басейну р. Горинь

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Заказники місцевого значення	5
2.	Пам'ятки природи місцевого значення	15
3.	Заповідні урочища	2
4.	Зоологічні парки	1
5.	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	2

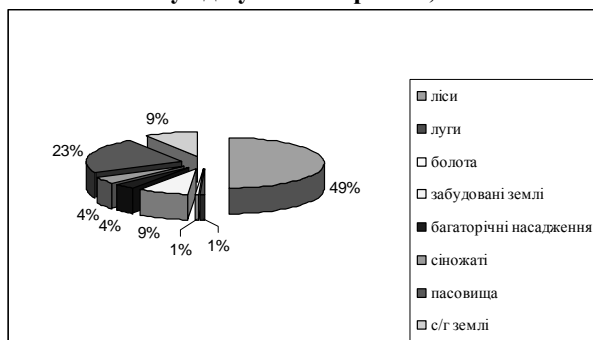
Іква – річка у Бродівському районі Львівської області, Кременецькому районі Тернопільської області, Дубнівському та Млинівському районах Рівненської області, права притока Стиру (басейн Дніпра). Довжина – 155 км (у межах Тернопільської області 40 км), площа басейну – 2250 км² (у межах Тернопільської області – 354 км²). Бере початок із джерел біля с. Літовище на Подільській височині, пересікає Мале Полісся і на Волинській височині біля с. Торговиці впадає у Стир. Долина річки у верхів'ї вузька, коритоподібна, з крутими схилами, нижче, в межах Малого Полісся, розширена до 5км і більше. Заплава переважно двостороння, подекуди заболочена, ширина від – 50-100м на Подільській ділянці, до 500-1000м і більше на Малому Поліссі.

Під природною рослинністю в межах території р. Іква зайнято понад 80% земель (див. рис.10). Зокрема під лісами знаходиться понад 176 км², під лугами – 3,4 км², під болотами – 1,9 км². Водночас щодо структури землекористування басейну р. Іква слід відмітити наступні тенденції:

- високу частку заліснених земель – 49%;
- низьку частку під сільськогосподарськими угіддями і орними землями – 9%;
- значну частку забудованих земель – 9%;
- частку водно-болотних угідь (більше 2%).

Зокрема, в басейні річки Іква природо заповідних об'єктів нараховується близько 25 об'єктів різних категорій заповідання: заказники місцевого значення, пам'ятки природи місцевого значення, заповідні урочища, зоологічний парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва (див.табл.10).

Рис.10 Співвідношення природних і антропогенних угідь у басейні р.Іква,%

Таблиця №10

Заповідні об'єкти р.Іква

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
1.	Національний парк	1
2.	Заказники загальнодержавного значення	1
3.	Заказники місцевого значення	8
4.	Пам'ятки природи місцевого значення	32
5.	Ботанічні сади	2
6.	Дендрологічні парки	1

Ліси на Тернопільщині займають 14,4% території області, заповідність території області складає 8,6%, під луками і пасовищами знаходиться близько 12% території, водно-болотні угіддя займають більше 4,5%., проте природні угіддя найбільш збережені в горбогірних територіях. Стосовно річкових долин доцільно проводити певні ренатуралізаційні заходи, найбільша потреба в яких сьогодні простежується в басейнах Коропця, Стрипи, Серету, Горині, Збруча.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

- до першої типологічної групи річок з високою часткою заліснених та залужених територій, відносно збалансованою структурою природокористування та середньою заповідністю можна віднести річкові басейни Бариша, Ікви;
- другу типологічну групу річкових басейнів з відносно розбалансованою структурою землекористування, середнім рівнем залісненості і середнім рівнем заповідності територій складають басейни Золотої Липи, Джурина, Нічлави, Вілії;
- до третьої типологічної групи річкових басейнів з низькою часткою заліснених і залужених територій, розбалансованою структурою землекористування і середніми показниками заповідності належать річкові басейни Коропця, Стрипи, Серету, Горині, Збруча.

Література:

1. *Дранус Руслан.* Проблеми забруднення водних екосистем Хмельницької області (на прикладі НПП «Подільські Товтри») /*Руслан Дранус*// Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: географія. – Тернопіль. – №2.-2004. – с.59-63.
2. *Павловська Тетяна.* Аналіз трансформаційно-деградаційних процесів річкової системи Горині /*Тетяна Павловська*// Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: географія. – Тернопіль. – №1. – 2005. – с.33-38.
3. *Свинко Й.М.* Нарис про природу Тернопільської області: геологічне минуле, сучасний стан / *Й.М. Свинко* – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 192с.

4. Царик Л.Л. Гідроекологічна ситуація. // Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика (на матеріалах Тернопільської області).Л.П.Царик – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – С. 78-85.
5. Царик П.Л. Геоєкологічна ситуація долини річки Гнізні /П.Л.Царик, І.М.Вітенко// Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль, 2007,№ 1. – С. 192-198.
6. Царик П.Л. Геоєкологічна ситуація долини річки Джурич/ П.Л.Царик, І.М.Вітенко// Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль, 2007,№ 2. – С. 210-215.

Резюме:

Е. Сокол. СТРУКТУРА ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ И ЗАПОВЕДНОСТИ РЕЧНЫХ СИСТЕМ ТЕРНОПОЛЬЩИНЫ.

В данной публикации проанализирована структура землепользования и заповедности речных систем Тернопольской области. В пределах речных бассейнов проанализирована структура землепользования на предмет степени ее сбалансированности, влияния землепользования на экологическое состояние гидробиоценозов. Наличие различных категорий природных заповедных объектов свидетельствует о состоянии заповедности речных долин – будущих соединительных территорий экосети.

Ключевые слова: река, речная система, землепользование, природный (экологический) коридор.

Summary:

K. Sokil. STRUCTURE OF LAND USE AND RIVER SYSTEMS OF PROTECTION OF THE.

In this publication analyzes the structure of land use and river systems of protection of the Ternopil region. Within river basins analyzed the structure of land use in terms of degree of balance, the impact of land use on ecological condition ecosystem. Due to the different categories of natural protected areas shows the status of protection of river valleys – the future ecological network connecting areas.

Keywords: river, river system, land use, natural (ecological) corridor.

Надійшла 28.10.2010р.

ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ

ЮВІЛЕЙ ПРОФЕСОРА ОЛЕГА ШАБЛІЯ

14 листопада цього року виповнилося 75 років з дня народження заслуженого професора і завідувача кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка, доктора географічних наук Олега Івановича Шаблія. Вчений зі світовим іменем, дійсний член НТШ і Почесний член Українського географічного товариства, народився у с. Курівці Зборівського району, що на Тернопільщині. Після закінчення Бережанського педагогічного училища навчався на географічному факультеті Львівського державного університету. З 1958 р. працює на кафедрі економічної географії, спочатку на посаді старшого лаборанта, а з 1962 р. – викладача. У 1966 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Лісопромисловий комплекс Українських Карпат (тенденції розвитку і структура)", а у 1978 р. – докторську дисертацію на тему: "Міжгалузеві територіальні комплекси: проблеми теорії і методики дослідження". З

1988 р. О.І. Шаблій є професором, а з 1990 р. – завідувачем кафедри.

Творчість вченого надзвичайно багатогранна. Насамперед професора Шаблія знають як "сучасного класика" теорії української суспільної географії. Розробка теоретичних, методологічних і методичних питань територіальної організації суспільства була і залишається одним з основних напрямків його наукової діяльності. Він зробив вагомий внесок у концепцію міжгалузевих територіальних комплексів, висунув ідею гнучкої територіальної організації виробництва, обґрунтував закон територіальної організації праці, окреслив сукупність економіко-географічних законів (разом з М.М. Паламарчуком та М.Д. Пістуном), запропонував систему законів і закономірностей територіальної організації виробництва, подав ідею формування територіальних інформаційних комплексів.

Найбільше талант науковця розкрився у незалежній Україні. О. Шаблій чи не першим серед суспільних географів поставив завдання – звільнити географічну науку від застарілих марксо-ленінських догм, декомунізувати її. Вчений з нових позицій науково обґрунтовує теоретичні поняття суспільної географії. В монографіях "Суспільна географія: теорія, історія українознавчої студії" (2001), "Основи загальної суспільної географії" (2003) він дає нові трактування об'єкта і предмета суспільної географії, методів її дослідження, подає нову періодизацію розвитку української суспільно-географічної науки, показує внесок окремих учених у цей розвиток. Ці книги, написані з позицій україноцентризму, стали настільними для всіх вітчизняних географів, їх використовують як науковці, так і вчителі.

О.І. Шаблій, як ніхто інший, усвідомив необхідність підготовки і видання нових україномовних підручників і посібників. За його авторством виходять "Математичні методи в соціально-економічній географії" (1993), "Математичні методи в географії" (1994), "Соціально-економічна географія України" (1994, 1995, 2000), а за редакторством і упорядкуванням – україномовний переклад підручника американських авторів Г. де Блія і П. Муллера "Географія: світи, регіони, концепти" (2004; сам О. Шаблій написав для нього розділ про Україну), хрестоматія для вчителів "Новітня українська суспільна географія" (2007). Значну увагу науковець зосередив на дослідженні творчості визначних українських учених, які жили і працювали в Україні та за її межами. Саме завдяки вивченню їх спадщини професор О.І. Шаблій по-новому підійшов до осмислення теоретичних питань вітчизняної суспільної географії. Він довів, що модерна суспільна географія – це не заново придумані постулати, вона є логічним продовженням антропогеографічних досліджень у першій половині ХХ ст. таких українських учених, як Степан Рудницький, Володимир Кубійович, Олена Степанів, Валентин Садовський, Антін Синявський, Костянтин Воблий та ін. За ініціативою О. Шаблія спочатку у Львівському, а потім і в інших університетах розпочалося вивчення призабутої або проסקрибованої спадщини українських учених. Це вилилося в низку наукових розвідок про життя та творчу спадщину корифеїв української географічної науки.

Величезна заслуга О. Шаблія і в картографічній науці й практиці. Вчений розробляє питання картографічного й математичного моделювання у соціально-економічній географії, бездоганно володіє картографічним методом дослідження, має високу картографічну культуру. Серед творів, до яких він безпосередньо причетний, – краєзнавчі атласи Львівської (1989), Івано-Франківської (1990) і Закарпатської (1991) областей, атласи Івано-Франківської (1985) і Львівської (1991) областей і м. Львова (1993), географічний атлас для школярів "Львівська область" із серії "Моя мала Батьківщина" (2000). Антропогеографічний підхід ученого проявився у створеній ним низці карт для "Національного атласу України", "Атласу вчителя" та підготовленого до друку за його редакцією нового "Атласу Львова".

Професор Олег Шаблій – визнаний лідер львівської суспільно-географічної школи, започаткованої ще на рубежі ХІХ-ХХ ст. Григорієм Величком і Степаном Рудницьким. Працюючи майже півстоліття викладачем кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету і будучи два десятиліття її завідувачем, учений організував наукові студії членів кафедри у найрізноманітніших напрямках: історико-, економіко-, демо-, соціально-, політико-географічному, країнознавчому, краєзнавчому тощо. Наукову школу проф. Шаблія формують і пропагують дослідники не тільки ЛНУ ім. І. Франка чи інших закладів м. Львова, але й багатьох регіонів України. За його науковими консультаціями й керівництвом захистили дисертації 3 доктори і понад 20 кандидатів наук.

Крім власне наукової та освітньої діяльності, Олег Шаблій виконує величезну громадську й організаторську роботу. Він є головою Спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій при Львівському університеті, очолює Географічну комісію Наукового товариства імені Шевченка, є заступником Голови НТШ, членом редколегій кількох наукових фахових видань, його обрано академіком АН Вищої школи та

Української Екологічної АН. О. Шаблій – ініціатор і один з найбільш дієвих організаторів Всеукраїнських наукових конференцій з історії української географії і картографії (перша відбулася у Тернополі у 1995 р., всього їх вже було чотири), конференції "Актуальні проблеми географічного українознавства на межі тисячоліть" (Львів, 2000), багатьох наукових семінарів у Львівському національному університеті тощо. Ці заходи, які здебільшого присвячувалися пам'ятним датам в історії вітчизняної географічної науки й насамперед ювілеям видатних її представників, були потужними поштовхами до наступних досліджень їх спадщини, залучення до історико-географічних студій широкого кола географічної громадськості України й діаспори. Сам проф. О. Шаблій дає іншим науковцям неперевершений приклад невтомної діяльності щодо дослідження життєписів призабутих постатей української географічної науки, критичного осмислення їх наукової творчості. І робить він це або у програмних виступах на чергових конференціях чи семінарах, або ж у виданій друком новій солідній монографії.

Найбільше зацікавили О. Шаблія постаті академіка Степана Рудницького і професора Володимира Кубійовича. Саме завдяки його науковій розвідці "Академік Степан Рудницький – фундатор української географії" (Львів, 1993) ім'я даного вченого не тільки було повернуто українській науці, його також визнано засновником української модерної географії. А завдяки низці наукових праць і двотомнику "Володимир Кубійович" (Париж; Львів, 1996, 2000) можемо говорити про започаткування Шаблієм географічного кубійовичезнавства.

Величезним досягненням ученого, гідним наукового наслідування, є створення серії книг "Постаті українського □оц.□ знання", де О. Шаблій є редактором, здебільшого автором розвідок про видатних учених і упорядником їх праць. Крім окремих книг, присвячених В. Кубійовичу (2006) і С. Рудницькому (2007), до неї ввійшли томи про Опанаса Ващенка (2001), Олену Степанів (2002), Валентина Садовського (2004), Мирона Дольницького (2005), Володимира Гериновича (2008), а також книги про Антона Синявського (у співпраці з В. Руденком, 2003), Івана Теслю (у співпраці з Й. Свинком, 2002), Петра Цися (у співпраці з І. Ковальчуком, 2005), Юрія Полянського (у співпраці з Й.Свинком).

Для поширення знань про українську географію серед громадськості України за ініціативою О.І. Шаблія разом з доц. Б.І. Заставецьким створено Всеукраїнський науково-теоретичний часопис "Історія української географії" (виходить як фахове видання у Тернополі з 2000 р.). Проф. О. Шаблій є його шеф-редактором і одним з найактивніших авторів. Зі сторінок цього часопису науковці, вчителі, студенти черпають інформацію не лише про окремі особистості, а й про наукові школи, наукові напрямки, що значно збагачує сучасних дослідників, дає змогу побачити об'єктивну картину української географічної науки.

Ольга Заставецька, Ігор Дітчук

Географічна громада України бажає Олегу Івановичу міцного здоров'я, натхнення, творчого довголіття.

ЛЮБОМИРУ ЦАРИКУ – 55 РОКІВ

28 листопада виповнюється 55 років від дня народження і 28 років науково-педагогічної діяльності доктора географічних наук, доцента, відмінника освіти України, члена-кореспондента Української Екологічної Академії наук, члена Українського географічного товариства, члена УНТШ у Львові, завідувача кафедри геоєкології і методики викладання екологічних дисциплін географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Любомира Петровича Царика.

Народився ювіляр 1955 року у мальовничому подністровському селі Порохова Бучацького району в родині вчителів. Батьки – інтелігентні, висококультурні люди – зуміли виховати сина порядним і чесним, цілеспрямованим та наполегливим, навчили знаходити творчий підхід до

будь-яких справ, бути доброзичливим і щирим у ставленні до оточуючих.

Після закінчення на той час Базарської восьмирічної школи хлопець розпочав активні пошуки свого шляху в житті. У 1970 р. вступив до Львівського електротехнікуму зв'язку, навчання в якому успішно завершив у 1974 році за спеціальністю радіозв'язок і радіомовлення. У цьому ж році розпочата його трудова діяльність. Далі – служба в армії, де додатково гартувався характер Любомира Петровича. У 1977 році енергійний, допитливий юнак вступає на географічний факультет одного з найпрестижніших вузів – Московського державного університету імені М.В. Ломоносова. Йому пощастило набиратись знань у славетних професорів. У своїх педагогів він також навчився простоти, толерантності, демократичності, за що його поважають студенти та колеги.

Перші дослідження Любомир Петрович розпочав іще в студентські роки на кафедрі економічної географії. Його наукові роботи були присвячені аналізу територіальної структури господарства адміністративного району, розробці системних заходів з вдосконалення територіального управління економічним районом. Заняття в проблемних групах, доповіді на конференціях наукового студентського товариства стали своєрідною школою наукової роботи, а активна участь у громадському житті, культурно-масових заходах (за що ювіляр був неодноразово відзначений) дали можливість набутти серйозного досвіду організаторської роботи, що стало в нагоді у його подальшій професійній діяльності.

Після успішного закінчення університету Любомира Петровича рекомендували до навчання в аспірантурі. У 1988 році він успішно захистив

кандидатську дисертацію з проблем вдосконалення територіального управління господарським комплексом економічного району (науковий керівник – д.г.н., професор Т.М. Калашникова).

В серпні 1987 року Любомир Петрович був направлений на роботу у Тернопільський педагогічний інститут і прийнятий на кафедрі фізичної географії. Підготовка нових навчальних предметів, наукове кураторство інститутської дружини з охорони природи, екологічні акції, польові навчальні практики – все це захопило молодого науковця, вплинуло на формування його наукових інтересів, стало невід’ємною частиною життя.

Любомир Петрович швидко завоював авторитет у новому колективі. У 1990 році його було обрано деканом щойно створеного географічного факультету. Внесок ювіляра у становлення і розвиток факультету дуже вагомий. Під його мудрим і пильним керівництвом географічний факультет став одним із найкращих в університеті. З ініціативи Любомира Петровича був створений географічний стаціонар (1993), ліцензована перша у вузі непедагогічна спеціальність – екологія і охорона навколишнього середовища (1995), магістратура з даної спеціальності (2001), створена кафедра геоекології та методики викладання екологічних дисциплін, яку він очолює сьогодні, згодом ліцензована спеціальність туризм, відкрита аспірантура з географічних спеціальностей.

Наукова географічна і педагогічна громадськість знає Л. Царика як автора підручника з екології для 10 класу, навчальних посібників, науково-методичних розробок, монографій, наукових і науково-методичних статей, організатора наукових конференцій, експедиційних досліджень, відповідального редактора наукового часопису, наукового куратора обласного еколого-краєзнавчого проекту “Твій рідний край”. Наукові інтереси вченого охоплюють широке коло питань географічного, еколого-географічного, ландшафтно-екологічного, освітнього спрямувань. У 1999 році за серію публікацій еколого-географічного спрямування Любомира Петровича було обрано членом-кореспондентом Української Екологічної Академії наук.

Наукові доробки вченого базуються на проведенні численних природоохоронних акцій, експедиційних досліджень та польових навчальних практик, зокрема з дослідження екологічного стану долини р. Серет (1989), Тернопільського ставу (1993), інвентаризації зелених насаджень м. Тернополя (1995), природи Голицького ботаніко-ентомологічного заказника (1996), екологічного стану заповідних об’єктів долини Дністра (1997), обстеження регіональних ландшафтних, дендрологічних парків, парків-пам’яток садово-паркового мистецтва на предмет їх екологічного стану та рекреаційної ємності (2004), дослідження перспективних природних ядер та екологічних коридорів як основних структурних елементів регіональної екомережі (2005-2008), особливостей природокористування рр. Гнізни, Джурина, Вільховець (2006-2008). За результатами досліджень опубліковано понад 200 наукових праць, в тому числі монографії: “Голицький ботаніко-ентомологічний заказник загальнодержавного значення” (1997), “Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки і аналізу” (2001), “Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика” (2005), “Географічні засади формування і розвитку регіональних природоохоронних систем (теоретичні обґрунтування, практична реалізація)” (2009). У 2010 році Любомиром Петровичем захищено докторську дисертацію за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

Наукові праці навчально-методичного спрямування присвячені розробці навчальних предметів географічного і екологічного спрямування. Зокрема, ним розроблені навчальні посібники, практикуми, навчальні матеріали з курсів “Основи соціоекології” (1997, 2002), “Природні заповідні території” (1998, 2003), “Ландшафтна екологія” (2001), навчальний посібник для вищих навчальних закладів “Соціальна екологія” (2001), “Сучасні еколого-географічні проблеми України” (2003), “Конструктивна географія” (2004), “Наукові засади формування екомереж” (2005), “Основи сталого розвитку” (2006), “Екологічна географія” (2007), “Глобальна екологія” (2008).

Особливе місце в працях вченого займає проблема розвитку географічної та екологічної освіти. Започаткований Любомиром Петровичем еколого-краєзнавчий проект “Твій рідний край” (у 2000 р.) спрямований на дослідження рідної природи, збереження і відродження унікальних природних комплексів за участю учнівської молоді. Вченим підготовлена також низка навчальних матеріалів для загальноосвітньої школи: “Проблеми екології рідного краю” (1993), “Основи екологічних знань” (1995, 1996), “Географічні таблиці” (1998), “Навчально-краєзнавчий атлас Тернопільської області” (2000), “Географія Тернопільської області” (2005).

Плідною і результативною є співпраця з іноземними науковцями. Зокрема, за ініціативи Любомира Петровича спільно з польськими колегами було проведено три міжнародних наукових конференції “Еколого-географічні дослідження в сучасній географічній науці” (1999), “Екологічна географія: історія, теорія, методи, практика” (2004), “Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива” (2010).

Важливу роль в житті вченого займає керівництво підготовкою дипломних, магістерських робіт, кандидатських дисертацій. За період з 1988 року здійснено керівництво підготовкою 105 дипломних, 15 магістерських робіт на еколого-географічну та еколого-краєзнавчу тематики. За керівництва Любомира Петровича успішно захищені чотири кандидатські дисертації: І.Ю. Чеболдою (1999), Л.В. Янковською (2004), З.М. Герасимів (2007), І.П. Касіяником (2010). В рамках тематики науково-дослідної лабораторії “Моделювання еколого-географічних систем” під науковим керівництвом Л.П. Царика сьогодні проводять свої дослідження 4 аспіранти та 6 здобувачів. За час діяльності лабораторії опубліковано 6 наукових монографій, захищено 4 кандидатські і 1 докторська дисертації. Його учні цінують і поважають свого наставника за підтримку, мудрі поради, по-батьківськи уважне та чуйне ставлення.

На посту головного редактора фахового географічного часопису “Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: географія” Л.П. Цариком підготовлено і опубліковано 28 випусків, із яких чотири спецвипуски присвячені міжнародним і всеукраїнським науковим конференціям, проведеним на факультеті.

В колективі Любомира Петровича знають як творчу людину, ідейного натхненника, чудового організатора, мудрого і толерантного керівника.

Любов Янковська

Редколегія часопису щиро вітає Любомира Петровича Царика з 55-ю річницею від дня народження і бажає міцного здоров'я, творчого натхнення, успіхів у науковій діяльності, реалізації усіх задумів на ниві екологічного просвітництва.

СЛУЖБОВИЙ ПОРТРЕТ 50-РІЧЧЯ СУМЛІННОЇ ПРАЦІ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ПРОФЕСОРА ЙОСИПА СВИНКА

У далекому 1960 році молодий випускник геологічного факультету Львівського державного університету Й.М.Свинко був прийнятий на посаду старшого викладача Кременецького педагогічного інституту. Саме з цього часу розпочався відлік його трудової діяльності в межах вузу. Якими були ці п'ятдесят років? Якщо відповідь на питання подати анотовано – це роки цілеспрямованої роботи на розбудову вузу. Від провінційного педагогічного інституту – до знаного в Україні національного університету. І впродовж цього часу відмічено помітний внесок Йосипа Михайловича у вузівську історію і сьогодення.

Свої організаційні здібності і сумлінне ставлення до праці Йосип Михайлович реалізовував на посадах заступника декана і декана природничого факультету, голови профбюро інституту, завідувача кафедри географії (з 1982 року), завідувача кафедри фізичної географії (з

1987 до 2008 року), професора кафедри – з 2008 року. Був ініціатором проведення першої міжвузівської науково-практичної конференції з вивчення, раціонального використання та охорони природних ресурсів Поділля (Кременець, 1963), другої конференції з вказаної тематики (Тернопіль, 1972), Всеукраїнської науково-практичної конференції з проблем підготовки вчителів географії (Тернопіль, 1992), Міжнародної наукової конференції присвяченої проблемам розвитку географії та приуроченої до 100-річчя від дня народження Івана Теслі (Тернопіль, 2002).

Як науковець він є автором понад 300 наукових праць, зокрема колективних монографій "Природа Тернопільської області", "Природа Хмельницької області", підручників "Геологія", "Геологія з основами палеонтології", посібників "Нарис про природу Тернопільської області: геологічне минуле, сучасний стан", "Природа Тернопілля в геологічному минулому", "Лабораторний практикум із геології з основами палеонтології", "Геологія: практикум". Його перу належать наукові статті і книги про славетних українців-природодослідників, що внесли помітний вклад у розвиток природничої науки: професора Івана Теслі, професора Юрія Полянського. Кандидат геолого-мінералогічних наук, професор кафедри фізичної географії з 1991 р., академік Української екологічної академії наук з 2004 року. Учасник численних наукових міжнародних, національних і регіональних конференцій, семінарів, круглих столів.

Викладацька діяльність Й.М.Свинка пов'язана з розробкою і викладанням ним навчальних курсів: "Загальна геологія" для студентів географічного і хіміко-біологічного факультетів, "Новітня геодинаміка земної кори", "Неотектоніка та її відображення в рельєфі", "Природнича географія Поділля", "Медицина географія", "Екологічна геологія". Йосип Михайлович є автором першої у педвузах України навчальної програми з курсу "Актуальні проблеми охорони навколишнього природного середовища". Під керівництвом професора Свинка Й.М. підготовлено і успішно захищено 115 дипломних і 5 магістерських робіт, три кандидатські дисертації. Водночас з його ініціативи і за безпосередньої участі створено один з кращих у вузах України геологічний музей, в колекції якого мінерали і гірські породи з усіх куточків України, Кавказу, Уралу, Хібін і навіть далеких Індії, Єгипту, Антарктиди.

Громадська діяльність Й.М.Свинка є надзвичайно різносторонньою. Він активіст природоохоронного руху з 1966 року, один із засновників обласних відділень Українського товариства охорони природи та Українського географічного товариства, Почесний член Українського географічного товариства та Українського товариства охорони природи. Він ініціював створення першого природного заповідника Поділля – "Медобори", двох національних природних парків "Дністровський каньйон" і "Кременецькі гори", карстово-спелеологічного заказника, численних геологічних пам'яток природи, які сьогодні є візитною карткою краю.

Як голова Тернопільського суспільно-культурного товариства "Надсяння" Йосип Михайлович значну увагу приділяє духовним проблемам переселених родин, відновленню історичної пам'яті про події тих часів, організації чисельних поїздок українців Надсяння на малу Батьківщину, відновленню там пам'яток історії і культури. Він є автором книги-спогаду про своє рідне село Ямна на Перемишлянщині (Польща), а також співавтором книги-реквієму "Межовий край у вогні" про польсько-українські взаємини у 1944-1947 роках.

Йосип Михайлович займається великою просвітницькою діяльністю. Він активний пропагандист збереження природи рідного краю, історії і культури Надсяння, освітянських традицій, традицій університету. Часто зустрічається зі студентами в рамках Днів географічного, хіміко-біологічного факультетів і Дня університету, публікується в місцевій і республіканській пресі, активний учасник радіо і телевізійних передач.

Редакційна колегія наукового часопису сердечно вітає Свинка Йосипа Михайловича зі славним трудовим ювілеєм і зичить йому міцного здоров'я, сил і наснаги у реалізації нових творчих задумів

ДО ЮВІЛЕЮ МИРОСЛАВА СИВОГО

У 2010 році виповнюється 60 років від дня народження та 40 років виробничої, науково-дослідної, педагогічної та громадської діяльності доктора географічних наук, кандидата геолого-мінералогічних наук, професора, завідувача кафедри фізичної географії Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка Мирослава Яковича Сивого.

Мирослав Якович народився 16 лютого 1950 р. в с. Клебанівка Підволочиського району Тернопільської області, у селянській родині. Батько, Сивий Яків Іванович, походив з великої, заможної в дорядянські часи та національно свідомої родини Сивих. Багато представників цієї родини брали участь у визвольних змаганнях 40-их років минулого століття, були ув'язнені в гітлерівських та сталінських концтаборах (Сиві Яків та Павло), загинули в УПА (брати Володимир, Михайло та Олекса Сиві з Чагарів Збараських). В повоєнні роки родина виховала низку представників національно-патріотичної інтелігенції, які були всебічно освіченими людьми. Мати Мирослава, Сива Іоанна Іванівна (з родини

Дідиків), теж виховувалася в освіченій сім'ї (її батько в 30-тих роках очолював сільську "Просвіту"). Тому в сім'ї завжди панувала повага до книжки, навчання, яку діти змалку сприймали як належне.

Мирослав Якович у 1965 р. закінчив Клебанівську восьмирічну школу, а в 1967 р. – Тернопільську СШ №6. У цьому ж році поступив до Львівського державного університету ім. І.Франка на геологічний факультет, який успішно закінчив у 1972 р. за спеціальністю "геологія і розвідка родовищ корисних копалин".

Після закінчення університету М. Сивий був скерований на роботу в трест "Уралвуглерозвідка" (м. Челябінськ), де займався дорозвідкою шахтних полів Кизеловського кам'яновугільного басейну на Північному Уралі. Пройшов шлях від техника до дільничного геолога.

В 1974 р. М. Сивий поступив до аспірантури при відділі геології вугілля Інституту геології та геохімії горючих копалин АН УРСР у Львові (науковий керівник – д. г.-м. наук, професор В.О. Кушнірук). У 1980 р. в Дніпропетровському Гірничому інституті ім. Артема успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: "Особливості регіонального метаморфізму вугілля Львівсько-Волинського басейну". Після захисту дисертації працював у відділі геології вугілля на посаді молодшого наукового співробітника.

У 1982 р. Мирослав Якович на конкурсній основі почав працювати на кафедрі географії (нині кафедра фізичної географії) Тернопільського педагогічного університету ім. В.Гнатюка на посаді старшого викладача, а з 1988 р. – доцента. В листопаді 2005 р. у Львівському національному університеті захистив докторську дисертацію на тему: "Теорія і практика конструктивно-географічного аналізу мінерально-сировинних ресурсів Подільського регіону", а в листопаді 2006 р. рішенням ученої ради Тернопільського національного педуніверситету ім. В.Гнатюка призначений на посаду професора кафедри фізичної географії, в липні 2008 р. – на посаду завідувача цієї кафедри.

Результатом десятирічних досліджень в Тернопільському педагогічному університеті стали монографії: "Мінерально-ресурсний потенціал Тернопільської області" – у співавторстві з В. Кітурою (1998 р.) та "Мінеральні ресурси Поділля: конструктивно-географічний аналіз та синтез" (2005 р.), а також докторська дисертація.

В монографічній роботі та дисертації М. Сивим розроблена концепція конструктивно-географічних досліджень мінерально-сировинних ресурсів (МСР) та мінерально-сировинних комплексів (МСК) окремих регіонів. Суть її полягає у всебічному аналізі географічних особливостей родовищ корисних копалин (КК) та існуючої інфраструктури МСК, оцінюванні потенціалу МСР, розробці на цій основі сучасних і перспективних оптимізованих моделей територіально-господарських комплексів мінерально-сировинної орієнтації, прогнозуванні їх розвитку, вирішенні геоекологічних проблем, спричинених гірничо-видобувною діяльністю, а також прийнятті управлінських рішень щодо збалансованого природокористування.

В останні роки пріоритетним напрямком досліджень професора Сивого є застосування конструктивно-географічного підходу до вивчення мінерально-сировинної бази України та проблем, які супроводжують експлуатацію родовищ КК у гірничопромислових регіонах країни.

М. Сивий займався також історико-географічними дослідженнями. Ним проаналізовано геологічні аспекти в працях В. Кубійовича, а також історичні особливості вивчення мінеральних ресурсів Поділля зокрема й України загалом, історію геолого-геоморфологічних досліджень Подільських Товтр, вивчення фосфоритоносності Поділля, зроблена розвідка з історії дослідження сульфатного карсту Західного Поділля, вивчення й освоєння бальнеологічного потенціалу Поділля та ін.

В наукових часописах, збірниках матеріалів наукових форумів різного рангу, Тернопільському енциклопедичному словнику М. Сивим опубліковано понад 200 наукових та науково-методичних праць.

За час роботи в Тернопільському педагогічному університеті професором М. Сивим у співавторстві з професором Й. Свинком підготовлено низку україномовних підручників та посібників з геології для студентів географічних, біологічних та хімічних спеціальностей вищих навчальних закладів (вперше в Україні), виданих з грифом МОН України, серед яких "Геологія з основами палеонтології" (Вища школа, 1995), "Лабораторний практикум з геології з основами палеонтології" (Віпол, 1997), "Геологія" (Либідь, 2003), "Геологія. Практикум" (Либідь, 2006), "Геологія з основами геохімії" (Либідь, 2010). Підручники й посібники з геології використовуються в усіх профільних вузах України. Загалом, проф. М. Сивим підготовлено й опубліковано 12 підручників та посібників для вищої школи та вчителів.

На географічному факультеті проф. М. Сивий читає курси "Геологія", "Геологія з основами геоморфології", "Основи океанології", "Палеогеографія", "Палеоландшафтознавство" та "Географія мінеральних ресурсів України".

Проф. М. Сивий керує також підготовкою студентами дипломних, магістерських робіт, кандидатських дисертацій чотирма аспірантами, веде активну рецензійну, редакторську роботу (член редколегії наукового часопису ТНПУ ім.В.Гнатюка "Наукові записки. Серія: Географія"), є також членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти й науки України

Мирослав Якович є комунікабельною, толерантною, високоосвіченою, духовно багатою і творчою Людиною, цікавим співрозмовником, завзятим диспутантом, патріотом, взірцем для викладачів і студентів. Очікуємо від нього не тільки нових наукових, а й поетичних творів. То ж з роси і води Вам, Мирославе Яковичу, міцного здоров'я, творчого натхнення і многая літ.

Колектив географічного факультету

"СТАЛЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ПІДХОДИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВА"**Рішення третьої Міжнародної наукової конференції Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива.**

Заслухавши та обговоривши доповіді учасників конференції, на основі проведеної дискусії конференція констатує:

- проблема сталого природокористування залишається актуальною як у теоретичному та прикладному аспектах, не зважаючи на зусилля, які прикладаються вченими (прийняття низки міжнародних та національних програм, зокрема, міжнародної стратегії сталого розвитку, всеєвропейської стратегії збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, загальнодержавної програми формування національної екомережі тощо);
- конференція дозволила вивчити результати різноспрямованих досліджень, що проводяться у різних регіонах України і Польщі. Особливо цінними є результати досліджень стосовно охорони довкілля і розгляд методів охорони. Крім того, конференція прилучилась до обміну науковими досягненнями географів України та Польщі;
- на сьогоднішній день основними напрямками досліджень проблем природокористування є:
 - a) пошуки шляхів забезпечення сталого земле-, лісо- і водокористування, раціонального використання мінерально-сировинних та рекреаційних ресурсів тощо;
 - b) наукове обґрунтування шляхів вирішення екологічних проблем;
 - c) збереження і відтворення біотичного і ландшафтного різноманіття, розвиток і практичне створення елементів екомережі.

Перспективними напрямками дослідження проблем сталого розвитку конференція вважає:

- a) пошуки шляхів розв'язання проблем на основі системного підходу;
- b) наукове обґрунтування природної складової повинно ґрунтуватися на виявлених функціонально-організаційних закономірностях територіальної структури;
- c) в основу оптимізації природокористування доцільно покласти функціонально-балансовий принцип та гармонізаційно-зберігаючі моделі;
- d) перспективи розвитку сталого природокористування вимагають адекватного законодавчо-правового забезпечення.

Довести до відома органів самоврядування основні позиції за напрямками роботи конференції:

- a) екологічні проблеми природокористування в гірничо-промислових районах;
- b) при прокладанні шляхів сполучення та створенні водосховищ повинні бути враховані ризики, що виникають;
- c) про збільшення площ природно-заповідного фонду й ефективного господарювання в регіональних ландшафтних та національних природних парках;
- d) потрібно всіляко вітати подібні зустрічі і можливість розвивати спільні дослідження на вибраних теренах України й Польщі.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

1. **Анінко Наталія Петрівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри соціальної географії та рекреаційного природокористування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
2. **Бабюк Лариса** – здобувач кафедри геоєкології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
3. **Бак Галина Олександрівна** – викладач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
4. **Башкова Лілія Віталіївна** – завідувач методичного кабінету кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
5. **Березка Ігор Степанович** – асистент кафедри геодезії, картографії та управління територіями Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
6. **Білецька Ірина Мирославівна** – кандидат економічних наук, викладач кафедри менеджменту та моделювання в економіці Івано-Франківського інституту Тернопільського національного економічного університету.
7. **Брич Василь Ярославович** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
8. **Бронцький Роман Валерійович** – аспірант кафедри фізичної географії Тернопільського національного педагогічного університету.
9. **Вітенко Ігор Михайлович** – методист географії лабораторії природничо-географічних дисциплін Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.
10. **Воловик Володимир Михайлович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.
11. **Геренчук Марина** – студентка 4-го курсу географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
12. **Гілета Любов Андріївна** – аспірант кафедри конструктивної географії і картографії Львівського національного університету імені Івана Франка.
13. **Горобець Оксана Михайлівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
14. **Греков Сергій Анатолійович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
15. **Грицевич Володимир Степанович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
16. **Гурська Тетяна Іванівна** – аспірант кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи Львівського національного університету імені Івана Франка.
17. **Даниленко-Кульчицька Вікторія Анатоліївна** – викладач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
18. **Дворська Людмила Ананіївна** – асистент кафедри аграрної економіки та організації агробізнесу Бережанського агротехнічного інституту.
19. **Добровольська Світлана Ярославівна** – здобувач кафедри геоєкології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
20. **Зузок Федір Васильович** – доктор геологічних наук, професор, завідувач кафедри географії Волинського національного університету імені лесі України.
21. **Калько Андрій Дмитрович** – кандидат технічних наук, доцент кафедри розробки родовищ корисних копалин Національного університету водного господарства і природокористування.
22. **Камінський Богдан Адамович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
23. **Карпюк Зоя Костянтинівна** – молодший науковий співробітник держбюджетної теми “Сучасний стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду Західного Полісся та формування його національно-екологічної мережі” Волинського національного університету імені лесі України.
24. **Качурівська Надія Данилівна** – викладач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.

25. **Колошко Леся Костянтинівна** – старший викладач кафедри географії Волинського національного університету імені Лесі Українки.
26. **Кондрацька Лілія Петрівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
27. **Копер Надія Євгенівна** – аспірант кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
28. **Коровка Мар'яна Ігорівна** – аспірант кафедри конструктивної географії і картографії Львівського національного університету імені Івана Франка.
29. **Косташук Іван Іванович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
30. **Крамарчук Світлана Петрівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
31. **Красовська Олена Юрійівна** – асистент кафедри географії та менеджменту туризму Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
32. **Круглов Іван Станіславович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
33. **Кузишин Андрій Васильович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
34. **Куриляк Віталіна Євгенівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
35. **Любинська Інна Борисівна** – старший викладач кафедри географії
36. **Мазур Володимир Степанович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
37. **Мисюкевич Ольга Володимирівна** – аспірант кафедри геоecології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
38. **Обаранчук Оксана Богданівна** – викладач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
39. **Оливко Оксана Андрійівна** – викладач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
40. **Паламарчук Надія Юрійівна** – аспірант кафедри геоморфології та палеогеографії Львівського національного університету імені Івана Франка.
41. **Паньків Зіновій Павлович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів Львівського національного університету імені Івана Франка.
42. **Паньків Наталія Мирославівна** – кандидат географічних наук, доцент кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка.
43. **Папуша Надія Степанівна** – викладач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
44. **Петлін Валерій Миколайович** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри конструктивної географії і картографії Львівського національного університету імені Івана Франка.
45. Пилипович Ольга
46. **Поплавська Інна Володимирівна** – асистент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
47. **Пушкар Богдан Тарасович** - асистент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
48. **Пушкар Олег Іванович** – аспірант кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
49. **Сеньчук Христина Володимирівна** – магістр географії, пошукувач кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
50. **Сидорчук Тетяна Вікторівна** – бухгалтер ТОВ "Джерман Авто".
51. **Смалійчук Анатолій Дмитрович** – аспірант кафедри фізичної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.
52. **Смаль Валентина Володимирівна** – кандидат географічних наук, доцент, докторант кафедри країнознавства і туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

53. **Смачило Ірина Ігорівна** – аспірант кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
54. **Сокіл Катерина Романівна** – аспірант кафедри геоєкології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету.
55. **Сухий Петро Олексійович** – доктор географічних наук, доцент, завідувач кафедри геодезії, картографії та управління територіями Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
56. **Тибінь Анатолій Михайлович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
57. **Торушанко Віктор Русланович** – студент 5-го курсу географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
58. **Тріллінберг Галина Іванівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
59. **Царик Любомир Петрович** – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри геоєкології та методики викладання екологічних дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
60. **Царик Петро Любомирович** – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
61. **Шевченко Андрій Анатолійович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.
62. **Шевчук Юрій Федорович** – асистент кафедри гідроекології, водопостачання та водовідведення Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
63. **Штокало Ярослав Юрійович** – викладач кафедри управління персоналом і регіональної економіки Тернопільського національного економічного університету.
64. **Явкін В'ячеслав Григорович** – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії та менеджменту туризму Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
65. **Якубівська Юлія Євгенівна** – викладач кафедри менеджменту Тернопільського національного економічного університету.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОГРАФІЇ

Валентина СМАЛЬ. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАТЬ	3
Любомир ЦАРИК, Петро ЦАРИК. З ІСТОРІЇ І СЬОГОДЕННЯ УНІКАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ УРОЧИЩ НАСКЕЛЬНО-СТЕПОВОЇ РОСЛИННОСТІ ДНІСТРОВСЬКОЇ ДОЛИНИ	8

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ

В'ячеслав ЯВКІН, Олена КРАСОВСЬКА, Юрій ШЕВЧУК. ЕФЕКТ МЕЗО- ТА МІКРОРЕЛЬЄФУ В УРБЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСАХ М. ЧЕРНІВЦІ	13
Надія ПАЛАМАРЧУК. МІКРОМОРФОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРШІВСЬКОГО ВИКОПНОГО ҐРУНТОВОГО КОМПЛЕКСУ ОПОРНОГО РОЗРІЗУ БОЯНИЧІ	19
Мар'яна КОРОВКА. СТРУКТУРА ГІРНИЧО-ВІДВАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ КРИВОРІЖЖЯ: ПРОБЛЕМИ ВИДІЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ	27
Ольга МИСЮКЕВИЧ. ВПЛИВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ОСВОЄНОСТІ НА СТАН ЗБЕРЕЖЕНОСТІ ЛІСІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	31

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Петро СУХИЙ. ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ВІДМІННОСТІ ФОРМУВАННЯ МІСТКОСТІ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА В ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОМУ РЕГІОНІ	37
Володимир ВОЛОВИК. ГЕОГРАФІЧНЕ ТРАКТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КУЛЬТУРИ	45
Володимир ГРИЦЕВИЧ, Христина СЕНЬЧУК. АВТОТРАНСПОРТНА МЕРЕЖА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	52
Андрій КУЗИШИН. ЗМІНА ЕЛЕКТОРАЛЬНИХ УПОДОБАНЬ НАСЕЛЕННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СВІТЛІ РЕЗУЛЬТАТІВ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ	59
Іван КОСТАШУК, Віктор ТОРУШАНКО. ДИНАМІКА ЕЛЕКТОРАТИВНОЇ ДУМКИ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ (НА МАТЕРІАЛАХ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ 2004 ТА 2010 РР.)	63
Сергій ГРЕКОВ, Марина GERENЧУК. ДИНАМІКА ЗМІНИ ПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ НАСЕЛЕННЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ (В ПЕРІОД З 2004 ПО 2010 РР.)	69
Надія КОПЕР. ПРОМИСЛОВИЙ РОЗВИТОК ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ЧИННИК ЇЇ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	73
Ярослав ШТОКАЛО. ДОХОДИ ДОМОГОСПОДАРСТВ – ПОКАЗНИК РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	80
Світлана ДОБРОВОЛЬСЬКА. ДНІСТЕРСЬКИЙ КАНЬЙОН: МЕЖІ, ТЕРИТОРІЯ, ПОСЕЛЕНСЬКИЙ СКЛАД	85
Олег ПУШКАР. СУТНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	89
Андрій КАЛЬКО. ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗОНИ ТА ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ВІДКРИТОГО МОРЯ	95

РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ І ТУРИЗМ

Федір ЗУЗУК, Леся КОЛОШКО, Зоя КАРШОК. ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	102
Василь БРИЧ, Світлана КРАМАРЧУК. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ	105
Оксана ГОРОБЕЦЬ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІНОЗЕМНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	110
Лілія КОНДРАЦЬКА. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВИКОРИСТАННЯ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	114
Наталія АНІПКО. СУЧАСНИЙ СТАН РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ ЗАМКІВ ТА ФОРТЕЦЬ КАРПАТО-ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ	120
Володимир МАЗУР. ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	125
Лілія БАШКОВА, Лілія КОНДРАЦЬКА, Надія ПАПУША. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ НОВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ ВІЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	130
Галина ТРІЛЛЕНБЕРГ. УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ ТУРИЗМОМ В ПЕРІОД СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ	134
Анатолій ТИБІНЬ Андрій ШЕВЧЕНКО. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	140
Віталіна КУРИЛЯК, Ірина БІЛЕЦЬКА. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ	144
Надія КАЧУРІВСЬКА Богдан КАМІНСЬКИЙ. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РИНКУ	

ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	148
Галина БАК. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	152
Інна ПОПЛАВСЬКА. ТЕРИТОРІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	157
Вікторія ДАНИЛЕНКО-КУЛЬЧИЦЬКА. ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМУВАННЯ ПРОДУКТУ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА	160
Тетяна СИДОРЧУК, Оксана ОБАРАНЧУК. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ	165
Богдан ПУШКАР. РЕКРЕАЦІЙНЕ ГОСПОДАРСТВО РЕГІОНУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ	170
Юлія ЯКУБІВСЬКА. ПАРАДИГМА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ТУРИСТИЧНОГО БРЕНДУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	174
Оксана ОЛИВКО. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	178
Людмила ДВОРСЬКА. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	182
Микола ДЕПУТАТ. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ, МОДЕЛІ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ	187
Ірина СМАЧИЛО. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТУРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	191
КОНСТРУКТИВНА ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЕКОЛОГІЯ	
Валерій ПЕТЛІН, Любов ГІЛЕТА. ОПТИМІЗАЦІЯ УРБЕКОСИСТЕМ В УМОВАХ ШУМОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ	198
Любомир ЦАРИК. ПІДХОДИ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНИХ ФУНКЦІЙ ГЕОСИСТЕМ ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ	203
Анатолій СМАЛІЙЧУК, Іван КРУГЛОВ. ГІС-АНАЛІЗ ГЕОЕКОСИСТЕМ НИЗЬКОГІР'Я КАРПАТ У МЕЖАХ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	211
Ольга ПИЛИПОВИЧ, Любов ГІЛЕТА. ГЕОЕКОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОНИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА МІЖНАРОДНИЙ АЕРОПОРТ “ЛЬВІВ”	220
Тетяна ГУРСЬКА. СУЧАСНИЙ СТАН ПОВЕРХНЕВИХ ВОД БАСЕЙНУ Р. СЯН	224
Мар'яна ГІНЗУЛА. ОЦІНКА АРЕАЛІВ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРИ В РАЙОНІ РОЗТАШУВАННЯ ГУСЯТИНСЬКОЇ КОМПРЕСОРНОЇ СТАНЦІЇ	231
РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНА ПРИРОДИ	
Петро ЦАРИК, Любомир ЦАРИК, Ігор ВІТЕНКО. ПЕРСПЕКТИВА СТВОРЕННЯ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ У ДОЛИНАХ РІЧОК ГНІЗНА, ДЖУРИН ТА ВІЛЬХОВЕЦЬ	236
Зіновій ПАНЬКІВ, Наталія ПАНЬКІВ. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	242
Лариса БАБЮК. РОЗРОБКА ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖКИ “ЧЕРВОНА ГОРА” ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТЕРИТОРІЇ ДНІСТРОВСЬКО-БЕРЕМЯНСЬКОГО УРОЧИЩА	246
Ігор БЕРЕЗКА. СУЧАСНА СТРУКТУРА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ГЕОПРОСТОРОВИМИ ОЗНАКАМИ БАСЕЙНУ Р. СІРЕТ	252
Інна ЛЮБИНСЬКА. ОЦІНКА КЛІМАТИЧНИХ РЕСУРСІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	256
Роман БРОНЕЦЬКИЙ. СУЧАСНИЙ СТАН ОСВОЄНОСТІ БАЛЬНЕОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОДІЛЛЯ	260
Катерина СОКІЛ. СТРУКТУРА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТА ЗАПОВІДНОСТІ РІЧКОВИХ СИСТЕМ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ	265
ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ	
ЮВІЛЕЙ ПРОФЕСОРА ОЛЕГА ШАБЛІЯ	273
ЛЮБОМИРУ ЦАРИКУ – 55 РОКІВ	276
СЛУЖБОВИЙ ПОРТРЕТ 50-РІЧЧЯ СУМЛІННОЇ ПРАЦІ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ПРОФЕСОРА ЙОСИПА СВИНКА	279
ДО ЮВІЛЕЮ МИРОСЛАВА СИВОГО	281
СТАЛЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ПІДХОДИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВА	283
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	284

Вимоги до матеріалів, які подаються до часопису!

Надіслані статті обов'язково повинні відповідати Постанові президії вищої атестаційної комісії України “Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України” від 15.01.2003р. №7-05/1 і мати відповідні рубрики.

Для публікації матеріалів в нашому журналі необхідно представити до редакції:

- Статтю в редакторі WORD (версія не нижче 6.0., шрифт Times New Roman, кегль 12, одинарний інтервал) на CD, надруковану на папері формату А4, всі поля 20 мм; рисунки (обов'язково чорно-білі) вставити у текст і представити їх копії на диску (*.jpg *.cdr);
- Рецензію провідного фахівця з даної галузі науки, як правило, доктора наук, завірену відповідним чином;
- Виписку із протоколу засідання кафедри (для аспірантів і асистентів);
- Експертний висновок про можливість відкритого опублікування матеріалів;
- Резюме українською, англійською та російською мовами, ключові слова до них;
- УДК теми статті;
- Список використаної літератури обов'язково оформляти згідно нових вимог ВАКу;
- Відомості про авторів (прізвище, ім'я, по-батькові, місце роботи, посада, науковий ступінь та звання, адреса, телефон, електронна пошта).

При відсутності однієї з вище перелічених вимог подані матеріали не прийматимуться до розгляду.

Контактні телефони 8 (0352) 43-61-54

8 (099) 214-26-11

E-mail: pitertsaryk@rambler.ru, pitertsaryk@ukr.net, pitertsaryk@gmail.com

Здано до складання 01.11.2010. Підписано до друку 04.12.2010. Формат 60x84/18. Папір друкарський. Умовних друкованих аркушів 18. Обліково-видавничих аркушів 17,2.

СМП «Тайп». 46027, м. Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2.

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 15878-4350Р від 12.10. 2010р